

Кітвіченко В. О.

*Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін*

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ У СТРУКТУРІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В КПК УКРАЇНИ

У КПК (1960 р.) практично про розшукову діяльність згадувалося лише у зв'язку з діяльністю органів дізнання. Наприклад, у ст. 103 КПК (1960 р.) йшлося, що «на органи дізнання покладається прийняття оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак і осіб, що його вчинили». У статті 114 КПК (1960 р.) вказувалося, що «... слідчий по справі, що знаходиться в його провадженні, вправі давати органам дізнання доручення і вказівки про проведення розшукових і слідчих дій...», а у ст. 139 КПК (1960 р.) наголошувалося: постанова про розшук обвинуваченого і обрання запобіжного заходу направляється у відповідні органи розшуку.

На органічний взаємозв'язок кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності також вказують відповідні положення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Так, у ст. 1 Закону серед її завдань значиться: «... пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України... з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства». У ст. 3 Закону йдеться про те, що її правову основу становлять також Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси України. У ст. 6 зауважується, що серед підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів, про: 1) злочини, що готуються або вчинені не встановленими особами; 2) осіб, які готують або вчинили злочин; 3) осіб, котрі переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання. Крім цього, в п. 2 ст. 10 Закону прямо вказується, що матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються для отримання доказів як приводи та підстави для порушення кримінальної справи та проведення слідчих дій.

З цієї точки зору раціональною є ідея розробників КПК України (2012 р.) про організацію і керівництво оперативно-розшуковими і слідчими діями особою, що буде вести розслідування. По суті, в новому КПК (2012 р.) ідея про взаємозв'язок оперативно-розшукової і слідчої діяльності отримала подальший розвиток.

Вивчення змісту і переліку негласних слідчих (розшукових) дій, які передбачені у главі 21 проекту КПК, свідчить про те, що вони практично збігаються з оперативно-розшуковими заходами, право на проведення яких надається ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Цей висновок з усією очевидністю підтверджується тим, що у проекті КПК є норма «Контроль за вчиненням злочину» (ст. 271), проведення якого передбачається «у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин...».

На цю обставину як на позитивну ознаку нового проекту КПК також звернули увагу й експерти Ради Європи у своєму висновку від 2 листопада 2011 р.

Вкрай важливо, що у проекті КПК вимагається давати попередню кримінально-правову кваліфікацію даних про кримінальні правопорушення. Так, у п. 5 ч. 5 ст. 214 проекту йдеться, що до Єдиного реєстру досудового розслідування вносяться відомості про «попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність».

У статті 92 КПК (2012 р.) вказується, що збирання доказів здійснюється сторонами обвинувачення шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних (розшукових) дій. Прикметно, що у ст. 99 і ч. 2 ст. 248 проекту також наголошується, що доказами є матеріали, зібрані оперативними підрозділами. Нескладно переконатися, що у цьому разі йдеться про оперативно-розшукові заходи, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

По-перше, вони мають таємний характер, по-друге, в КПК (2012 р.) практично відсутня регламентація порядку їх проведення. Це стосується аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260), накладання арешту на кореспонденцію (ст. 261), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263), зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264), обстеження публічно недоступних місць житла чи іншого володіння особи (ст. 267), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268), спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269), аудіоконтроль місця (ст. 270), контроль за вчиненням злочину (ст. 271), використання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272), негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274), використання конфіденційного співробітництва (ст. 271).

Вивчення відповідних положень КПК (2012 р.) дає підстави для висновку, що в ході досудового розслідування можуть отримуватися докази двох різновидів: за результатами слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій.